

H i An - th ng chùa C u, h Âm B n

Mathieu Cotam Ch i 13/11/2013

Đô th c H i An n m cách thành ph Đà N ng 30km v phía Đông Nam, cách th xã t nh l Tam K 60km v phía Đông B c. T th k 16 đ n 19, H i An t ng là trung tâm m u d ch qu c t trên hành trình th ng m i Đông - Tây, m t th ng c ng ph n th nh nh t c a x Đàng Trong - Vi t Nam trong tri u đ i các chúa Nguy n b i th ng thuy n t Nh t B n, Trung Hoa, B Đ ào Nha, Tây Ban Nha, Hà Lan... th ng đ n đây đ trao đ i, mua bán hàng hoá. Trong l ch s hình thành và phát tri n, H i An đã đ c th gi i bi t đ n d i nhi u tên g i khác nhau. Ph bi n nh t là: Faifo, Haisfo, Hoài ph , Ketchem, Cotam. Các di ch kh o c và các hi n v t, công trình ki n trúc còn l u l i đã ch ng minh H i An là n i h i t , giao thoa gi a nhi u n n văn hoá: Chăm, Vi t, Trung Hoa, Nh t B n... trong đó ch u s nh h ng nhi u nh t c a văn hoá Vi t và Trung.

Đ n nay, khu ph c H i An v n b o t n g n nh nguyên tr ng m t qu n th di tích ki n trúc c g m nhi u công trình nhà , h i quán, đình chùa, mi u m o, gi ng c u, nhà th t c, b n c ng, ch ...và nh ng con đ ng h p ch y ngang d c t o thành các ô vuông ki u bàn c . C nh quan ph ph ng H i An bao quát m t màu rêu phong c kính trông h h , th c th c nh m t b c tranh s ng đ ng. S t n t i m t đô th nh H i An là tr ng h p duy nh t Vi t Nam và cũng hi m th y trên th gi i. Đây đ c xem nh m t b o tàng s ng v ki n trúc và l i s ng đô th .

Ngoài nh ng giá tr văn hoá qua ki n trúc đa đ ng, H i An còn l u gi m t n n t ng văn hoá phi v t th khá đ s . Cu c s ng th ng nh t c a c dân v i nh ng phong t c t p quán, sinh ho t tín ng ng, ngh thu t dân gian, l h i văn hoá đang đ c b o t n và phát huy cùng v i c nh quan thiên nhiên th m ng, các làng ngh truy n th ng, các món ăn đ c s n ... làm cho H i An ngày càng tr thành đi m đ n h p đ n c a du khách th p ph ng.

Tháng 12 năm 1999, UNESCO đã công nh n khu ph c H i An là di s n văn hoá th gi i.

Theo tài li u th ng kê, đ n nay H i An có 1.360 di tích, danh th ng. Riêng các di tích đ c phân thành 11 lo i g m: 1.068 nhà c , 19 chùa, 43 mi u th th n linh, 23 đình, 38 nhà th t c,

5 h i quán, 11 gi ng n c c , 1 c u, 44 ngôi m c . Trong khu v c đô th c có h n 1.100 di tích.

M T S DI TÍCH TIÊU BI U C A ĐÔ THI C H I AN

Chùa C u - Bi u t ng c a H i An

N m ti p giáp đ ng Nguy n Th Minh Khai và đ ng Tr n Phú - H i An, Chùa C u (hay còn g i chùa Nh t B n) là công trình ki n do các th ng gia Nh t B n đ n buôn bán t i H i An xây đ ng vào kho ng gi a th k 16. Do nh h ng c a thiên t i đ ch ho , Chùa C u đã qua nhi u l n trùng tu và đ n m t đi các y u t ki n trúc Nh t B n, thay vào đó là ki n trúc mang đ m phong cách Vi t, Trung. Chùa C u có dáng hình ch Công, m t c u b ng ván g cong vòng gi a, b t qua con l ch thông ra sông Hoài. C u có mái che u n cong m m và đ c ch m tr nhi u ho ti t tinh x o. Trên c a chính c a Chùa C u có ch m n i 3 ch Hán là Lai Vi n Ki u (có nghĩa là c u c a nh ng ng i b n t xa đ n) - tên do chúa Nguy n Phúc Chu đ t trong m t l n vi ng thăm H i An vào năm 1719. Trên s n c u có m t ngôi mi u nh th th n B c Đ Tr n Vũ - th n chuyên tr n tr phong ba, l i t theo tín ng ng c a ng i Trung Hoa. Hai đ u c u có đ t hai nhóm t ng kh và chó b ng g ng i ch u. Lai l ch c a Chùa C u g n li n v i truy n thuy t v con Cù - m t lo i thu quái có đ u n m n Đ , mình Vi t Nam và ph n đuôi t n Nh t B n và m i l n Cù c a qu y là gây ra l i t, đ ng đ t nh ng n i này. Vì v y, ngoài vi c xây c u đ ph c v giao thông, ng i x a còn có hàm ý tr n y m loài thu quái, gi cho cu c s ng yên bình. Chùa C u là tài s n vô giá và đã chính th c đ c ch n là bi u t ng c a H i An.

Nhà c Quân Th ng (S 77. Tr n Phú - th xã H i An)

Là m t trong nh ng nhà c đ c đánh giá là đ p nh t H i An hi n nay. Ngôi nhà có niên đ i h n 150 năm, mang phong cách ki n trúc vùng Hoa H Trung Hoa. Qua năm tháng, ngôi nhà v n đ c b o t n khá nguyên tr ng v ki u dáng ki n trúc và các bài trí n i th t, giúp ta hình dung đ c ph n nào l i s ng c a các th h ch nhân, nh ng ng i thu c t ng l p th ng gia th ng c ng H i An tr c đây. Đ c bi t, toàn b ph n ki n trúc và điều kh c g r t sinh đ ng, tinh t c a ngôi nhà này đ u do các ngh nhân làng m c Kim B ng th c hi n.c hi n.

Đây là m t đ m tham quan chính trong hành trình khám phá di s n văn hoá th gi i H i An c a du khách.

Nhà c T n Ký (S 10. Nguy n Thái H c - th xã H i An)

Đ c xây đ ng cách đây g n 200 năm, nhà T n Ký có ki u ki n trúc hình ng - đ c tr ng c a lo i nhà ph H i An, v i n i th t chia làm nhi u gian, m i gian có ch c năng riêng. M t ti n nhà là n i đ m c a hi u buôn bán, m t sau thông v i b n sông đ làm n i xu t, nh p hàng hoá. V t li u trang trí n i th t ngôi nhà ch y u là các lo i g quý và đ c tr m tr , điều kh c r t tinh x o các hình v giao long, hoa qu , bát b u, d i l a ... th hi n s sung túc c a các th h ch nhân.

Ngày 17 tháng 2 năm 1990, nhà T n Ký đã đ c c p b ng di tích l ch s - văn hoá qu c gia.

H i quán Phúc Ki n (S 46. Tr n Phú - th xã H i An)

T ng truy n, ti n thân c a H i quán là m t gian mi u nh th pho t ng Thiên H u Thánh M u (bà chúa phù h cho th ng nhân v t t sóng gió đ i đ ng) v t đ c t i b bi n H i An

vào năm 1697. Qua nhi u l n trùng tu, v i s đóng góp ch y u c a Hoa Ki u bang Phúc Ki n, h i quán cang tr nên r c r , Khang trang góp ph n tô đi m đi n m o ki n trúc đô th c H i An. Thông qua cách bài trí th ph ng các hình nhân: 6 v ti n hi n (l c tánh), bà m , th n tài ... h i quán th hi n sâu s c tri t lý Á Đông v h nh phúc con ng i.

Hàng năm, vào các ngày Nguyên Tiêu (15 tháng Giêng âm l ch), Vía L c Tánh (16 tháng 2 Âm l ch), vía Thiên H u (23 tháng 3 âm l ch) ... t i h i quán Phúc Ki n đi n ra nhi u ho t đ ng l h i thu hút r t nhi u du khách trong và ngoài n c đ n tham gia.

H i quán Phúc Ki n đã đ c c p b ng di tích l ch s - văn hoá qu c gia ngày 17 tháng 2 năm 1990.

H i quán Qu ng Đông (S 17. Tr n Phú - th xã H i An)

H i quán đ c Hoa Ki u bang Qu ng Đông xây đ ng vào năm 1885, tho t đ u đ th Thiên H u Thánh M u và Đ c Kh ng T , sau năm 1911 chuy n sang th Quan Công và Ti n Hi n c a bang.

V i ngh thu t s đ ng hài hào các ch t li u g , đá trong k t c u ch u l c và ho ti t trang trí đã đem l i cho h i quán v đ p đ ng b , riêng có. Hàng năm, vào ngày Nguyên Tiêu (15 tháng Giêng Âm l ch), vía Quan Công (24 tháng 6 Âm l ch) t i đây đi n ra l h i r t linh đing, thu hút nhi u ng i tham gia.

H i quán Ngũ Bang (S 64. Tr n Phú - th xã H i An)

H i quán Ngũ Bang còn có tên là h i quán Đ ng Th ng hay Trung Hoa h i quán, do các th ng khách ng i Hoa g c Phúc Ki n, Tri u Châu, Qu ng Đông, H i Nam, Gia ng xây đ ng vào năm 1741 đ làm n i th t Thiên H u Ngũ Bang mang đ m phong cách ki n trúc Trung Hoa

Chùa Ông (S 24. Tr n Phú - th xã H i An)

Chùa Ông đ c xây đ ng năm 1653, đã qua 6 l n trùng tu vào các năm: 1753, 1783, 1827, 1864, 1904, 1906. Chùa Ông có ki n trúc uy nghi, hoành tráng, t i đây th t ng Quan Vân Tr ng (m t bi u t ng v trung - tín - ti t - nghĩa) nên còn có tên g i là Quan công Mi u. Chùa Ông đã t ng là trung tâm tín ng ng c a Qu ng Nam x a, đ ng th i cũng là n i các th ng nhân th ng l u đ n đ cam k t trong vi c vay n , buôn bán, làm ăn và xin x m c u may.

Quan âm Ph t t Minh H ng (S 7. Ng y n Hu - th xã H i An)

Đây là ngôi chùa th Ph t duy nh t còn l i gi a khu ph c , có ki n trúc và c nh quan xinh đ p đ ng th i còn l u gi g n nh nguyên v n các tác ph m đi u kh c g đ c s n do các ngh nhân làng m c Kim B ng th c hi n. Chùa th Ph t Quan Th Âm B Tát và m t s ch v Ph t, B Tát khác, vì v y trong nh ng ngày l , ngày r m th ng có r t nhi u ng i đ n kh n c u.

Nhà th t c Tr n (S 21. Lê L i - th xã H i An)

Do m t v quan h Tr n (m t dòng h l n t Trung Hoa di c đ n H i An vào nh ng năm 1700) xây đ ng năm 1802 theo nh ng nguyên t c phong thu truy n th ng c a ng i Trung Hoa và ng i Vi t. T o l c trên m t khu đ t r ng kho ng 1500 m², có nhi u h ng m c: nhà th t ông bà và tr ng bày các di v t liên quan đ n dòng h , nhà ... Đây là n i t h p con cháu vào đ p l bái, tri ân t tiên và gi i quy t nh ng v n đ trong dòng t c.

Nhà th t c Tr n là m t trong nh ng đ m tham quan đ m tham quan đ c nhi u du khách quan tâm.

B o tàng L ch s - Văn hóa

Đ c thành l p vào năm 1989, b o tàng tr ng bày 212 hi n v t g c và t li u có giá tr b ng g m, s , đ ng s t, gi y, g ...ph n ánh các giai đ n phát tri n c a đô th - th ng c ng H i An t th i k v n hoá Sa Hu nh (t th k th 2 sau Công Nguyên) đ n th i k v n hoá Chăm (t th k 2 đ n th k 15) và v n hoá Đ i Vi t, Đ i Nam (t th k 15 đ n th k 19). Đ n thăm B o tàng L ch s - Văn hoá H i An, du khách s có đ c cái nhìn t ng quát v t n trình l ch s cũ ng nh b dày v n hoá c a đô th c .

B o tàng g m s M u D ch (S 80. Tr n Phú - th xã H i An)

Đ c xây d ng vào năm 1995, b o tàng l u gi tr n 430 hi n v t g m s có niên đ i t th k 8 đ n th k 18. H u h t các hi n v t là g m s m u d ch có ngu n g c t Trung C n Đông, n Đ , Trung Hoa, Nh t B n, Thái Lan, Vi t Nam ... minh ch ng cho vai trò quan tr ng c a th ng c ng H i An trong m ng l i m u d ch g m s tr n bi n vào các th k tr c, đ ng th i cũ ng cho th y quan h giao l u v n hoá- kinh t qu c t ã t ng đ i n ra r t m nh m i H i An.

B o tàng v n hoá Sa Hu nh (S 149. Tr n Phú - th xã H i An)

B o tàng là n i cung c p nh ng thông tin phong phú v c dân c thu c h v n hoá Sa Hu nh - ch nh n c ng th H i An s khai t ng có quan h giao l u Trung Hoa, n Đ và các qu c gia Đông Nam Á. T i đây tr ng bày 216 hi n v t v n hoá Sa Hu nh có niên đ i tr n đ i 2000 năm đ c phát hi n qua các đ t kh o sát, khai qu t kh o c h c t i các đ a đi m: H u Xá, Thanh Chiêm, An Bàng, Xuân Lâm ... t năm 1989 đ n năm 1994.

Các hi n v t t i b o tàng đ c đánh giá là b s u t p đ c đáo nh t c a Vi t Nam hi n nay v v n hoá Sa Hu nh.